

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

បទសម្ភាសន៍ជាមួយលោក វីល្យែម ស្ទីត សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី

ដោយ ម៉ែឌីល សាលីបា

ថ្ងៃទី៦ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧

ប្រែសម្រួលដោយ ខែន សុខស្រីនិត

លោក វីល្យែម ស្ទីត គឺជាសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្តីទីរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ។ លោកបានធ្វើជាសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរស់រវើកពេលប័ណ្ណកម្មករមកហើយ ។ មុនពេលចូលរួមសហការជាមួយនឹង អ.វ.ត.ក លោកបានចំណាយពេលដប់ឆ្នាំជាងនៅឯតុលាការទ្រឹស្តីកម្ពុជាអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវី ក្នុងមុខងារជាមេធាវីរបស់តុលាការមន្ត្រីផ្ទៃក្នុងច្បាប់ និងអ្នកវិភាគ ។ ជាមួយគ្នានេះ លោក ក៏បានអនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសអូស្ត្រាលីខាងត្បូង ក្នុងមុខងារជាមេធាវីការពារក្តីនិងមេធាវីប្រឹក្សា និងព្រះរាជអាជ្ញាសម្រាប់ក្រសួងនគរបាលរបស់អូស្ត្រាលីខាងត្បូង ។ លោកបានទទួលបរិញ្ញាប័ត្រច្បាប់ និងបរិញ្ញាប័ត្រអក្សរសាស្ត្រ ពីសកលវិទ្យាល័យ Adelaide និងអនុបណ្ឌិតច្បាប់អន្តរជាតិពីសកលវិទ្យាល័យ Leiden នៅប្រទេសហុល្លង់ ។ កាលពីថ្ងៃទី ៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ លោក វីល្យែម ស្ទីត បាននិយាយជាមួយនឹងក្រុមយុវម៉ែលដំណើរការរបស់តុលាការខ្មែរក្រហមអំពីដំណើរការទៅមុខនៅឯ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។

ស៊ី.ជី.អ៊ឹម : មានរបាយការណ៍ស្តីអំពីការខ្វែងគំនិតគ្នារវាងបុគ្គលិកជាតិ និងអន្តរជាតិនៅឯ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ទាក់ទិននឹងបេសសកម្មស៊ើបអង្កេត បន្ថែមទៀតរបស់លោក ។ ទាក់ទិននឹងការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតនេះ តើវានឹងប៉ះពាល់ដល់កោលដៅរបស់តុលាការយ៉ាងដូចម្តេចដែរ?

វីល្យែម ស្ទីត : ដូចដែលអ្នកបានដឹង វិវាទពីបញ្ហាស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀត ត្រូវបានប្រគល់ជូនអង្គបុរេជំនុំជម្រះកាលពីខែធ្នូ ឆ្នាំមុន ។ យ៉ាងណាមិញ ការខ្វែងគំនិតគ្នានេះមិនបានធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់ដំណើរការការងារប្រចាំថ្ងៃរបស់យើងឡើយ ។ ដូចនៅវិញវាបែបជាធ្វើឲ្យមានកិច្ចសហការកាន់តែកើនឡើងបន្ថែមទៀតនៅក្នុងការបំពេញមុខងារ ហើយបច្ចុប្បន្ននេះកិច្ចសហការ

នៅតែមានសភាពរឹងមាំដូចធម្មតា ។ ជាមួយគ្នានេះ ក៏មានការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមកដែលបាន
វិវត្តន៍ទៅមុខក្នុងរយៈពេលជាងបីឆ្នាំនៃការធ្វើការងាររួមគ្នា ។ ជាងនេះទៅទៀត ការខ្វែងគំនិត
គ្នា មិនគួរចាត់ទុកថា ជាបញ្ហាមួយរវាងបុគ្គលិកជាតិ និងអន្តរជាតិទេ ។ យើងប្រតិបត្តិការងារ
ជាការិយាល័យតែមួយ ហើយចំណែកឯការខ្វែងគំនិតមួយនេះ គឺជាបញ្ហារវាងបុគ្គលពីរនាក់
គឺ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ និងសហព្រះរាជអាជ្ញាជាតិ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋានដំបូងបន្ថែមទៀត ត្រូវបានដាក់រួមគ្នាដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិ និង
អន្តរជាតិ ។ ទោះបីជាសហចៅក្រមទាំងពីររូបនេះ អាចនឹងមានសេចក្តីសន្និដ្ឋានផ្សេងគ្នាទាក់ទង
នឹងការចាប់ខ្លួន និងដីការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះក៏ដោយ ក៏នាពេលនេះសហចៅក្រមទាំងពីរ
នៅតែមានកាតព្វកិច្ចស៊ើបអង្កេតលើទុក្ខិក្ខុកម្មដែលចោទប្រកាន់ដដែល ។ ខុសពីវិធានការដែល
តម្រូវឲ្យមានការចុះហត្ថលេខារួមគ្នាពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដូចជា ដីការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំ
ជម្រះ ការខ្វែងគំនិតផ្សេងទៀតមិនអាចពន្យារពេល ឬបង្កផលវិបាកដល់ការស៊ើបអង្កេត
របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតឡើយ ។ នីតិវិធីដើម្បីដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នារយៈពេលដ៏
យូរមួយរវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងដីការបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ មានលក្ខណៈ
ស្រដៀងគ្នានឹងនីតិវិធីប្រើសម្រាប់ដោះស្រាយការខ្វែងគំនិតគ្នាដំបូង រវាងសហព្រះរាជអាជ្ញា
ដែរ ។

ស៊ី.ធី.អ៊ឹម : តើលោកមានយោបល់ទាក់ទងនឹងការចោទប្រកាន់ដោយគ្មាន ភស្តុតាងយ៉ាងដូចម្តេចដែរ
ចំពោះព័ត៌មានដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាតិបានទទួលការបង្គាប់បញ្ជាពីរដ្ឋាភិបាល
កម្ពុជាមិនឲ្យបន្តកាត់ទោសលើជនសង្ស័យបន្ថែមទៀត និងដែលថាមានបុគ្គលិកអន្តរជាតិខ្លះបាន
ដឹងពីបញ្ហានេះ និងបានលាក់បាំងព័ត៌មានបែបនេះ ?

វីលៀម ស្មីត : ការបង្ហាញពីការព្រួយបារម្ភទាក់ទងនឹងការកាត់ទោសបន្ថែមជាសាធារណរបស់
លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី បានគាំទ្រជាលក្ខណៈនយោបាយលើសេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រម
ស៊ើបអង្កេតជាតិដែលមិនធ្វើការគាំទ្រលើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតនេះ ។ មនុស្សមានសិទ្ធិ
សេរីភាពក្នុងការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានទៅតាមអ្វីដែលពួកគេបានយល់ឃើញថាត្រឹមត្រូវ ប៉ុន្តែ
សេចក្តីសន្និដ្ឋានបែបនេះ ក៏សុទ្ធតែជាការប៉ាន់ស្មានទាំងអស់ ។ តាមការយល់ដឹងរបស់ខ្ញុំ មិន

មានភស្តុតាងស្តីពីការអន្តរា កម្មផ្ទាល់ពីតុលាការ ហើយរហូតមកទាល់ពេលនេះ មិនមានអ្វី ដែលបង្កជាផលវិបាកដល់ការិយាល័យព្រះរាជអាជ្ញាពីការបោះបង់ចោលមុខងាររបស់ខ្លួនដោយ សមស្របនេះឡើយ ។

ស៊.ធី.អ៊ឹម : បើពិចារណាលើសុខភាពទ្រុឌទ្រោម និងវ័យជរារបស់ជនត្រូវចោទក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០២ មានការព្រួយបារម្ភថាជនត្រូវចោទខ្លះ ឬទាំងអស់នឹងអាចស្លាប់មុនពេលដែលតុលាការ កាត់ទោសរបស់គេបញ្ចប់ ។ តើព្រះរាជអាជ្ញាកំពុងចាត់វិធានការណាមួយដើម្បីដោះស្រាយ ការព្រួយបារម្ភទាំងនេះដែរឬទេ?

វីលៀម ស្ទីត : ខ្ញុំសូមចាប់ផ្តើមនិយាយថា ជនត្រូវចោទក៏មិនស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពសុខភាព ទ្រុឌទ្រោមទេបើគិតទៅតាមអាយុរបស់គេ ។ ប៉ុន្តែមេលើនេះ ជនត្រូវចោទទាំងនេះបានទទួលការ ថែទាំសុខភាពយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់បំផុតខណៈពេលដែលស្ថិតនៅក្រោមការយុទ្ធន ហើយក៏មាន ដំណឹងដែលថា សុខភាពរបស់គេបានវិវត្តន៍កាន់តែប្រសើរឡើង ។ ជាការពិតណាស់ ក្នុងវ័យ នេះ វាតែងតែមានលទ្ធភាពមួយដែលអាចនឹងប្រឈមមុខនឹងភាពចាស់ជរា និងអាចស្លាប់បាន ភ្លាមៗ ។ តាមពិតទៅ វាទំនងជាថាជនត្រូវចោទម្នាក់ ឬច្រើនជាងនេះអាចនឹងមានស្ថានភាព សុខភាពទ្រុឌទ្រោមក្នុងការធ្វើសេចក្តីអះអាង ឬអាចនឹងស្លាប់មុនសេចក្តីសន្និដ្ឋានអំពីតុលាការ កាត់ទោសរបស់គេ ។ យ៉ាងណាមិញ ប្រសិនបើទាំងអស់នេះ ក្លាយជាការព្រួយបារម្ភដ៏សំខាន់ ដែលអាចបង្កជាផលវិបាកដល់ដំណើរការដ៏ស្របច្បាប់របស់តុលាការ នោះតុលាការនឹងមិនអាច ស្ថាបនាឡើងបានទេ ។ ការព្រួយបារម្ភទាំងនេះ បានកើតមានឡើងទាំងពីការកើតឡើងនៃអង្គ ជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាដំបូងមកម៉្លោះ ស្របពេលដែលវាពិតណាស់ថាជនសង្ស័យ សំខាន់ៗទាំងនោះ អាចនឹងមានវ័យជរានៅពេលដែលត្រូវបាននាំខ្លួនមកកាត់ទោស ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីឲ្យកាន់តែច្បាស់ យើងមិនចង់ឲ្យជនត្រូវចោទណាមួយស្លាប់មុននឹងតុលាការ កាត់ទោសរបស់គេធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានឡើយ ប៉ុន្តែអ្វីដែលសំខាន់ជាងគេបំផុតគឺធ្វើឲ្យមានដំណើរ ការច្បាប់ដ៏ត្រឹមត្រូវមួយដែលធ្វើការដោះស្រាយលើទុក្ខកម្មជាច្រើន ដែលប្រព្រឹត្តឡើងក្នុង អំឡុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ដំណើរការនេះ ត្រូវតែមានសភាពរហ័សនិងប្រកបដោយ យុត្តិធម៌ និងត្រូវតែបំពេញទៅតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិរបស់ដំណើរការដែលបានកំណត់ទុក ។

ស៊ី.ធី.អ៊ឹម : ប្រសិនបើជនគ្រូវចោទម្នាក់ស្លាប់មុនពេលដែលសំណុំរឿងលេខ ០០២ ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន តើតុលាការសម្រាប់ជនគ្រូវចោទនោះនឹងបញ្ចប់ដូចគ្នានឹងតុលាការកាត់ទោសជនគ្រូវចោទ មីឡូស៊ីវីក នៅឯតុលាការទ្រឹក្សកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតយូហ្គោស្លាវីដែរឬទេ? ប្រសិនបើដូច្នោះមែន តើវានឹងមានន័យយ៉ាងដូចម្តេចទៅសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាបើពិចារណាពីគោលបំណងរបស់តុលាការដើម្បីបង្ហាញពីការពិតរបស់ប្រវត្តិសាស្ត្រ?

វីលៀម ស្ទីត : យើងមិនអាចបន្តដំណើរការកាត់ទោសបានទេ ក្រោយពីជនជាប់ចោទស្លាប់ ហើយយើងក៏មិនអាចបន្តដំណើរការកាត់ទោសបានដែរ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមានស្ថានភាពសុខភាពទ្រុឌទ្រោមក្នុងការធ្វើសេចក្តីអះអាង ។ យ៉ាងណាមិញ សំណុំរឿងលេខ ០០២ គ្មានករណីណាអាស្រ័យលើករណីណាផ្សេងទៀតទៅវិញទៅមកឡើយ ។ ដូច្នេះដំណើរការកាត់ទោសសម្រាប់ជនជាប់ចោទដែលមានវត្តមាននៅសល់ នឹងបន្តដំណើរការទៅមុខទៀត ។ ក្នុងករណីបែបនេះ ប្រជាជនកម្ពុជាច្បាស់ជាអាក់អន់ស្រពន់ចិត្ត ។ ពួកគេអាចនឹងបន្ទូលទុកជាមួយនឹងអារម្មណ៍ដែលថា យុត្តិធម៌មិនគ្រូវបានសម្រេចឲ្យបានពេញលេញជាស្ថាពរនោះទេ ។ ប៉ុន្តែខ្ញុំគិតថា ប្រជាជនកម្ពុជាភាគច្រើន អាចនឹងនិយាយថាលទ្ធផលបែបនេះ ក៏មានលក្ខណៈប្រសើរជាងការគ្មានការកើតឡើងជាតុលាការទ្រឹក្សកម្មមុនដំបូងនេះដែរ ។

ស៊ី.ធី.អ៊ឹម : តើលោកអាចមានយោបល់លើទិដ្ឋភាពដ៏ចម្លែករបស់តុលាការកាត់ទោស ខុច បានដែរឬទេ បើពិចារណាដែលថា ខុច បានទទួលស្គាល់កំហុសស្របពេលដែលព្រះរាជអាជ្ញាបានព្យាយាមបង្ហាញពីទោសកំហុសរបស់ ខុច?

វីលៀម ស្ទីត : វាជាការពិតណាស់ដែលថា ខុច បានទទួលស្គាល់កំហុសរបស់ខ្លួនដោយ ការគោរពដល់ទិដ្ឋភាពជាច្រើនពីទ្រឹក្សកម្មដែល ខុច គ្រូវបានចោទប្រកាន់ ។ ទាហាន ខុច បានទទួលស្គាល់ ៨៥ ភាគរយនៃកំណត់ហេតុដែលមិនអាចតវ៉ាបានដែលយើងបានប្រគល់ជូនមេធាវីការពារក្តី ។ យ៉ាងណាមិញ កំណត់ហេតុដែល ខុច បានទទួលស្គាល់ទាំងអស់សុទ្ធតែទាក់ទិននឹងយន្តការទ្រឹក្សកម្មរបស់ខ្លួនក្នុងអំឡុងរយៈពេលប្រហែល ហើយមិនមានជាប់ទាក់ទងអ្វីនឹងចិត្តគំនិតរបស់កាត់ឡើយ ។ ត្រង់នេះ បានឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីការខ្វែងគំនិតក្នុងដំណើរការសម្រេចចិត្តរបស់លោក

ព្រះរាជអាជ្ញា និងមេធាវីការពារក្តីទាំងនឹងថា ខុច បានប្រព្រឹត្តទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ «ដោយចេតនា» ដែរឬយ៉ាងណា ។ ព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា ខុច គឺជាអ្នកចូលរួមប្រកបដោយ ឆន្ទៈក្នុងការប្រព្រឹត្តទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ ។ ព្រះរាជអាជ្ញា ជំទាស់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ពីគោលដំហែររបស់ មេធាវីការពារក្តីដែលអះអាងថា ខុច បានប្រព្រឹត្តទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះដោយភាពភ័យខ្លាច និង ធ្វើតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើតែប៉ុណ្ណោះ ។ បុគ្គលម្នាក់ត្រូវតែវែកញែកឲ្យដាច់ដោយឡែករវាង ជនដែលធ្វើការបង្ខំ និងជនដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមការបង្ខំបែបនោះ ។ ភាពខុសប្លែកគ្នាមួយនេះ គឺពិតជាមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ នៅក្នុងច្បាប់ទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលម្នាក់ នឹងទទួលស្គាល់ការជំទាស់របស់ ខុច នោះគួរនរណាម្នាក់ក្នុងរបបនេះនឹងត្រូវដាក់ឲ្យទទួលខុស ត្រូវ ពីព្រោះថានរណាក៏អាចអះអាងថា ខុច បានប្រព្រឹត្តទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មដោយសារតែភាពភ័យខ្លាច និងធ្វើតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើដែរ ។

ស៊ី.ធី.អ៊ឹម : ដោយបានជំទាស់បែបនេះ តើអ្វីអាចនឹងក្លាយជាកត្តា សម្រាលទោសដែលត្រូវបាន លើកឡើងនាពេលអនាគតដោយមេធាវីការពារក្តី? តើព្រះរាជអាជ្ញានឹងព្យាយាមធ្វើឲ្យមានការ កាត់ទោសដែលមានកម្រិតខ្ពស់បំផុតរហូតដល់ការជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិតដែរឬទេ?

វីលៀម ស្ទីត : ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ យើងកំពុងតែដាក់ភស្តុតាងទាំងអស់ និងពិនិត្យមើល ច្បាប់ករណីអន្តរជាតិ ។ នេះគឺជាបញ្ហាដ៏លំបាកមួយ ពីព្រោះថា ទោះបីជាមានការកាត់ទោសដ៏ ល្អក៏ដោយ ក៏វានឹងសមទៅតាមគំនិតរបស់មនុស្សមួយចំនួន ប៉ុន្តែមិនសមទៅតាមគំនិតមនុស្ស ដទៃទៀតដែរ ។ យ៉ាងណាមិញ ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ពីការអះអាងរបស់ព្រះរាជអាជ្ញាម្តងទៀតថា ខុច បានប្រព្រឹត្តទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មដោយស្ម័គ្រចិត្តនៅក្នុងបេសសកម្មទុក្ខក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្លួន ហើយចំណែកឯ ចិត្តគំនិតរបស់ ខុច ក្នុង អំឡុងពេលនោះ គួរតែត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញដោយសមស្រប នៅក្នុងការកំណត់កាត់ទោសកម្រិតខ្ពស់បំផុត ។